

КЛАСИЧНИЙ
ПРИВАТНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ISSN 1992-5786

Педагогіка формування
творчої особистості у вищій
і загальноосвітній школах

Збірник наукових праць

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах

2021 р., № 74, Т. 2

Збірник наукових праць

Головний редактор:
Сущенко А. – доктор педагогічних наук, професор

Заступник головного редактора:
Сущенко Л. – доктор педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:
Захаріна Є. – доктор педагогічних наук, професор;
Іваницький О. – доктор педагогічних наук, професор;
Кочарян А. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Пагула М. – кандидат педагогічних наук, доцент;
Сущенко Т. – доктор педагогічних наук, професор;
Даріуш Скальський – доктор педагогічних наук
(Республіка Польща).

Технічний редактор: Н. Кузнецова
Дизайнер обкладинки: А. Юдашкіна

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній
школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.].
Запоріжжя : ЮТУ, 2021. Вип. 74. 216 с. Т. 2.

виходить шість разів на рік

Сайт видання:

www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua

Засновник:
Класичний приватний університет
Свідоцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15844-4316Р від 16.10.2009 р.

Видавництво і друкарня –
Видавничий дім «Гельветика»
69002, м. Запоріжжя, вул. Олександрівська 84, оф. 414
Телефони: +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934-48-28,
+38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

Входить до Переліку наукових фахових видань
України (категорія «Б») з педагогічних наук
(спеціальності: 011. Освітні, педагогічні науки,
012. Дошкільна освіта, 013. Початкова освіта,
014. Середня освіта, 015. Професійна освіта,
016. Спеціальна освіта) відповідно до Наказу МОН
України від 17.03.2020 № 409 (додаток 1).

Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази *Index Copernicus International*
(Республіка Польща)

Видання рекомендовано до друку
та поширення через мережу Internet
Вченою радою Класичного приватного університету
(протокол № 5/1 від 27.01.2021 р.)

Усі права захищені.
Повний або частковий передрук і переклади дозволено
лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на збірник наукових праць
«Педагогіка формування творчої особистості
у вищій і загальноосвітній школах» обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє думку автора
і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення *StrikePlagiarism.com*
від польської компанії *Plagiat.pl*.

Адреса редакції:
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 706.
Телефон/факс: +38 098 24 61 364.

Здано до набору 11.01.2021.
Підписано до друку 26.01.2021.
Формат 60×84/8. Цифровий друк. Наклад 150 пр.

<i>Д. С. Антонюк, Т. А. Вакалюк</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	75
<i>О. І. Башкір</i> МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.....	79
<i>Г. О. Білозерська, О. А. Гаврилюк, Л. А. Засипкіна, Н. В. Твердохліб</i> ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «КРЕАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОГО ТА МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ»: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	83
<i>Л. В. Богиня</i> ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «КРАЇНОЗНАВСТВО» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ, ПОШУКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	88
<i>Ю. В. Бузавеська</i> ЗНАЧУЩІСТЬ ПЕВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ.....	93
<i>С. О. Бурчак</i> НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ.....	97
<i>Н. В. Варешкіна</i> РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	101
<i>Н. Л. Височіна, В. А. Боровець, В. Б. Климович, А. І. Корольов, І. В. Романів</i> ТАКТИЛЬНА ЧУТЛИВІСТЬ ТА КООРДИНАЦІЙНІ ЗДІБНОСТІ ЯК ОСНОВА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРАВООХОРОНЦІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ У РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	107
<i>А. В. Віндюк, Є. А. Захаріна</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІНІГОТЕЛІВ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ.....	114
<i>К. М. Навроленко, D. S. Prykhodko</i> DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES FOR SELF-EDUCATION ORGANIZATION AT HIGHER INSTITUTIONS.....	119
<i>І. О. Гайдай, І. С. Ковальчук, С. В. Суховерхівка, О. В. Хорош</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПРАВООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ» У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	124
<i>Ю. О. Глінчук</i> ФАХОВА ПРАЦЕОХОРОННА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ.....	128
<i>В. В. Городиська</i> Е-ФОРМИ ТА Е-ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ.....	133
<i>Г. В. Горшкова</i> ФОРМИ, МЕТОДИ, ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АДАПТОВАНИХ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	140

Г. В. Горшковааспірантка кафедри фізичної культури і спорту
факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму
Запорізького національного університету

ФОРМИ, МЕТОДИ, ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АДАПТОВАНИХ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено визначенню ефективних форм, методів, засобів формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності. Відзначено міждисциплінарний характер проблеми. Проаналізовано дослідження науковців із питань педагогіки вищої школи, готовності людини до професійної діяльності, професійної підготовки фахівців у корекційній педагогіці й безпосередньо майбутніх учителів-логопедів, корекції порушень артикуляційної моторики через застосування фізичних, артикуляційних, дихальних вправ тощо, організації та проведення корекції порушень мовлення з урахуванням причин виникнення цих порушень у дітей. З'ясовано, що для формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності актуальними й результативними виявились такі форми – лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів; методи – словесні, практичні, наочні; засоби – друковані, електронні, технічні, мультимедійні тощо. Надано тлумачення базових понять дослідження: «адаптовані фізичні вправи», «формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності» тощо.

Розроблено варіативну навчальну дисципліну «Основи логопедичних технік» у межах освітньої програми спеціальності 016 Спеціальна освіта. Визначено її предмет, мету, завдання, зміст і структуру. Навчальна дисципліна містить два змістових модулі. У першому змістовому модулі викладено теоретичний і науково-практичний аспекти навчання, виховання, розвитку дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком і із загальним недорозвитком мовлення. У другому змістовому модулі розглянуто методіку застосування адаптованих фізичних вправ під час корекції психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення. Засобами діагностики успішності засвоєння знань із навчальної дисципліни виступають поточний і підсумковий контроль у вигляді заліку.

У результаті з'ясовано, що використання зазначених форм, методів, засобів у процесі вивчення варіативної навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік» дозволить сформувати готовність майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності.

Ключові слова: адаптовані фізичні вправи, вчителі-логопеди, навчальна дисципліна, професійна діяльність, форма, метод, засіб, формування готовності майбутніх учителів-логопедів.

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів-логопедів в Україні має високий рівень, натепер відповідає міжнародним стандартам. Але формуванню готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності майбутніх вчителів-логопедів уваги не приділялось. В освітніх програмах закладів вищої освіти України нами не виявлено окремої навчальної дисципліни або навчальних дисциплін, орієнтованих на формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності [3]. Отже, можна припустити, що форми, методи, засоби щодо формування означеної готовності також не визначені. Таким чином, актуальним постає питання щодо пошуку форм, методів, засобів формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності під час навчання в закладі вищої освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про міждисциплінарний характер питання, що досліджується. Питанням педагогіки вищої школи приділено увагу в роботах С.С. Вітвицької, Н.І. Мачинської, І.М. Дичківської, С.М. Гончарова тощо. Проблему готовності людини до професійної діяльності досліджували й викладали в різні часи В.О. Сластенін, Д.М. Узнадзе, М.І. Д'яченко, Л.А. Кандилович, В.Г. Кремень, В.П. Андрущенко, І.А. Зязюн, Н.Г. Нічкало, С.О. Сисоєва, О.О. Бодальов, О.Ф. Бондаренко, Л.Е. Орбан-Лембрик, К.К. Платонов, О.В. Лапа, А.М. Кух, В.Й. Бочалюк, Л.П. Сущенко Р.В. Клопов, Л.В. Безжорвайна тощо. Питання професійної підготовки в корекційній педагогіці надані в роботах В.М. Синьова, Х.Я. Сайко; безпосередньо майбутніх вчителів-логопедів – у наукових працях М.К. Шеремет, А.Г. Шевцова, Л.І. Фомінової, С.П. Миронової, Н.В. Савінової, Н.М. Назарової,

В.В. Тарасун, Н.М. Сінопальнікової, Н.В. Федорової, Ю.В. Пінчук тощо. Предметом наукового інтересу О.Ф. Архіпової, Л.О. Федорович, М.А. Савченко, Н.Г. Пахомової, Є.Ф. Соботвич, С.Ю. Коноплястої визначена корекція порушень артикуляційної моторики через застосування фізичних вправ. В.В. Тищенко, Ю.В. Рібцун довели важливість артикуляційних і дихальних вправ для корекції порушень мовлення. Н. Казинс запропонував застосування сміхотерапії під час корекційної роботи. Правила організації та проведення корекції порушень мовлення з урахуванням причин виникнення цих порушень у дітей, місця та обсягу їхньої локалізації, типу порушення артикуляційної моторики систематизовано й визначено Н.С. Гавриловою.

Мета статті – визначення форм, методів, засобів формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності в процесі вивчення варіативної навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік».

Виклад основного матеріалу. Законодавством України в закладах вищої освіти формами організації освітнього процесу встановлено навчальні заняття, самостійну роботу студентів, практичну підготовку, контрольні заходи й визначено основні види навчальних занять у вигляді лекцій, лабораторних, практичних, семінарських, індивідуальних занять, а також консультацій. Заклад вищої освіти наділений правом встановлювати інші форми освітнього процесу й види навчальних занять [4].

Нами проведено теоретичний аналіз проблеми й виокремлено актуальні для нашого дослідження форми організації освітнього процесу. *Лекція*, на думку науковців, – це вид навчального заняття, під час якого викладається навчальний матеріал (тема, розділ наукового питання тощо), який є логічно завершеним і носить систематизований, систематичний, послідовний характер; за необхідністю ілюструється наочністю та дослідами [5; 6; 7]. *Практичне заняття* – вид навчального заняття, під час якого викладачем для студентів організується детальний розгляд теоретичних положень навчальної дисципліни й формується вміння та навички їхнього практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань [5; 6; 7]. *Самостійна робота студентів* виступає основною особливою формою опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, метою якої є формування самостійності студентів через засвоєння ними сукупності знань, умінь, навичок; різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів, які вони здійснюють за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі [5; 6; 7].

Для нашого дослідження важливим є з'ясування поняття «метод». За визначенням С.У. Гончаренко, метод – це «спосіб організації практичного й теоретичного освоєння дійсності, зумовлений закономірностями розглядуваного об'єкта» [1]. Науковець В.Л. Ортинський визначає метод навчання як «спосіб взаємозалежної та взаємозумовленої діяльності педагога й студента <...>, систему цілеспрямованих дій педагога, яка організує пізнавальну й практичну діяльність студентів» [7]. Вчений наголошує, що єдиної універсальної класифікації методів навчання науковцям створити не вдалось тому, що така класифікація методів неможлива в принципі – через різноманітність і багатофункціональність методів; зауважує на відмінності методів, які застосовуються під час підготовки здобувачів вищої освіти, від методів навчання в середній школі; акцентує, що існує певна кількість класифікацій: а) за джерелом знань (словесні, наочні й практичні методи); б) за відповідним етапом навчання, на кожному з яких розв'язують специфічні завдання; в) за способом керівництва навчальною діяльністю (безпосередні або опосередковані); за логікою навчального процесу; г) за дидактичними цілями: методи організації діяльності тих, кого навчають, методи стимулювання діяльності, методи перевірки й оцінки [7].

Поняття «засіб» також потребує тлумачення в контексті нашого дослідження. У Словнику української мови надано найточніше його визначення як «засоби в дії або справі» [8]. Науковець В.Л. Ортинський засобом навчання називає «сукупність предметів, ідей, явищ і способів дій, які забезпечують реалізацію навчально-виховного процесу», а «основним засобом навчання є слово викладача, за допомогою якого він організовує засвоєння знань студентами, формує в них відповідні уміння та навички» [7].

Розглянуті форми, методи й засоби організації навчального процесу ми використали у варіативній навчальній дисципліні «Основи логопедичних технік». Вона розроблена нами в межах навчального плану підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта. Використані форми, методи, засоби дозволяють формувати готовність майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності. Зазначену готовність можна розглядати як інтегроване утворення. Воно має кінцеву мету й пов'язане із цілеспрямованими змінами якості й кількості знань, умінь і навичок. Це забезпечить формування компетентностей у майбутніх вчителів-логопедів через підвищення рівня науково-теоретичного й організаційно-методичного забезпечення процесу їх підготовки, що сприятиме покращенню якості професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів.

Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік» містить навчальну й робочу програми з дисципліни, зміст лекцій, плани практичних занять, методичні матеріали для виконання практичних занять, завдання для самостійної роботи студентів і методичні матеріали для виконання самостійної роботи студентів, контрольні заходи. Для підвищення якості й ефективності навчання нами створено інформаційно-комунікативне середовище на платформі Moodle Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії, в хмарних онлайн-сервісах Zoom і Google, в месенджерах Viber, WhatsApp, Telegram.

У навчальній дисципліні «Основи логопедичних технік» нами застосовані такі:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття (лекції, практичні заняття), самостійна робота студентів, контрольний захід (залік);

- методи роботи: *словесні методи* (реалізовано через розповіді, бесіди, слухання за матеріалом дисципліни); *наочні методи* (спостереження за дітьми із загальним недорозвитком мовлення та демонстрація навчального матеріалу до лекцій і практичних занять, адаптованих фізичних вправ); *практичні методи* (виконання адаптованих фізичних вправ самими студентами, моделювання ситуацій щодо виконання адаптованих фізичних вправ тощо);

- засоби навчання:

- 1) друковані джерела інформації, що пройшли редакційно-видавничу обробку: друкований варіант навчально-методичного посібника [2], монографії, довідники, матеріали конференцій, посібники, підручники, журнали, дисертації, енциклопедії, словники, довідники;

- 2) електронні бібліотеки Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії, закладів вищої освіти України, відомих національних бібліотек країни, електронні таблиці для завдань самостійної роботи; презентації лекційного матеріалу, тестові завдання тощо;

- 3) відео- й комп'ютерна техніка, екрани для проєкції, глобальна мережа Internet;

- 4) мультимедійні технології для створення презентацій лекцій за допомогою програми PowerPoint і хмарного сервісу Google-презентації, відеоматеріали як примірники виконання адаптованих фізичних вправ;

- 5) інформаційні технології для реалізації завдань навчальної дисципліни: платформа Moodle закладу вищої освіти (далі – ЗВО), на якій створено навчальний курс «Основи логопедичних технік» із повним змістовим наповненням (лекції, практичні завдання, завдання самостійної роботи, тести для модульного контролю); платформи Moodle, хмарних онлайн-сервісів Zoom і Google, завдяки яким

проводяться онлайн-заняття; моніторинг вебсайтів інклюзивно-ресурсних центрів, закладів дошкільної та вищої освіти й інформація з логопедичних порталів, що дозволяє володіти актуальною інформацією стосовно сучасного професійного спілкування в спільнотах, логопедичного інструментарію, питань сьогодення тощо; месенджери Viber, WhatsApp, Telegram, що дозволяють оперативно спілкуватись у форматі викладач – студент у будь-який зручний для обох сторін час.

Предметом навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік» є вивчення закономірностей психомоторного розвитку дітей із нормотиповим розвитком, діагностика й корекція психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення (далі – ЗНМ) як тяжкого порушення мовлення (далі – ТПМ) з урахуванням віку дітей, видів (за О.М. Мастоковою) та періодизації (за Р.Є. Левіною та Т.Б. Філічевою) ЗНМ за допомогою методики застосування адаптованих фізичних вправ. *Метою* викладання навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік» є формування знань, умінь і навичок, що дають змогу формувати в студентів професійні компетентності в області навчання, виховання, розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення в закладі дошкільної освіти для дітей із тяжкими порушеннями мовлення; підготовка студентів до проведення ефективною корекційної, виховної та розвиткової роботи з корекції психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення з урахуванням віку дітей, видів (за О.М. Мастоковою) та періодизації (за Р.Є. Левіною та Т.Б. Філічевою) ЗНМ. *Основні завдання навчальної дисципліни* – ознайомити студентів: із теоретичним і науково-практичним аспектами навчання, виховання, розвитку дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком та із загальним недорозвитком мовлення; з теоретичним матеріалом методики застосування адаптованих фізичних вправ під час корекції психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення; навчити застосовувати теоретичні знання з курсу й споріднених дисциплін і знання, здобуті під час самостійного опрацювання спеціальної літератури, на практиці (під час підготовки до практичних занять, виконання завдань самостійної роботи); навчити діагностувати стан психомоторного розвитку дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення; навчити складати комплекси адаптованих фізичних вправ для дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення; навчити організувати роботу вчителя-логопеда в компенсаторних групах для дітей із тяжкими порушеннями мовлення в закладі дошкільної освіти; навчити планувати роботу вчителя-логопеда щодо застосування адаптованих фізичних вправ на заняттях;

навчити планувати спільну роботу вчителя-логопеда з вихователями й батьками з корекції психомоторного розвитку дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку із ЗНМ. Для засвоєння дисципліни студенти використовують міждисциплінарні знання, вміння та навички, сформовані під час вивчення дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Спеціальна психологія», «Загальна педагогіка», «Педагогіка дошкільного навчання та виховання», «Спеціальна педагогіка», «Логопедія». «Неврологічні основи логопедії», «Нейропсихологія» тощо. У процесі вивчення навчальної дисципліни формується низка компетентностей, які визначені в Стандарті вищої освіти [9].

Тож розглянемо зміст і структуру навчальної дисципліни, яка розрахована на 90 год. (3 кред.), з яких: 16 годин – лекційних, 14 годин – практичних, 60 годин – самостійної роботи студентів. Навчальна дисципліна містить два змістових модулів. У першому змістовому модулі «Теоретичний і науково-практичний аспекти навчання, виховання, розвитку дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком та із загальним недорозвитком мовлення» розглянуто різновиди вікових періодизацій у психології та педагогії; характеристики психічного, фізичного й мовленнєвого розвитку, гендерні відмінності дітей 3, 4 і 5 років із нормотиповим розвитком та із ЗНМ; загальнодидактичні й спеціальні методи й принципи навчання дітей із нормотиповим розвитком і ЗНМ; форми організації навчання дітей із нормотиповим розвитком і ЗНМ; нормативно-правову базу для комплектації компенсувальних груп для дітей з ТПМ; роботу інклюзивно-ресурсних центрів різних рівнів; шлях дитини в компенсувальну групу для дітей із ТПМ у закладі дошкільної освіти; актуалізовано знання психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення як основи для існування компенсувальних груп для дітей із ТПМ в Україні.

Ключовим у навчальній дисципліні виступає поняття *адаптовані фізичні вправи*. У нашому розумінні це – пристосовані фізичні вправи для подолання порушення мовлення дитини з урахуванням її віку, етіології та стану порушення мовлення; укріплення організму дитини як системи загалом, так і окремої групи м'язів, які використовують як додаткову складову частину для підвищення ефективності корекції порушення до повного усунення порушення мовлення або значного поліпшення стану цього порушення. У другому змістовому модулі «Методика застосування адаптованих фізичних вправ під час корекції психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення» майбутніх учителів-логопедів знайомлять з об'єктом, предметом, метою, завданнями методики застосування адаптованих фізичних вправ (далі – МЗАФВ); досвідом в Україні

й за кордоном застосування адаптованих фізичних вправ; актуальними питаннями логопедії, нейропсихології, ортодонції, кінезіології під час роботи з дітьми з порушеннями мовлення; базовими поняттями МЗАФВ; напрямками впливу на психомоторний розвиток дитини під час застосування адаптованих фізичних вправ; організаційно-методичними рекомендаціями щодо застосування адаптованих фізичних вправ і безпосередньо адаптованими фізичними вправами для дітей із загальним недорозвитком мовлення молодшого, середнього, старшого дошкільного віку; з «теорією рівнів» М.О. Бернштейна, «теорією поетапного формування дій і понять» П.Я. Гальперіна, теорією навчання рухових дій і способів організації дітей під час застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності вчителів-логопедів; безпосередньо з комплексами для діагностики й методикою оцінювання стану психомоторного розвитку дітей молодшого, середнього, старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення; акцентують на взаємозв'язку особистості вчителя-логопеда й результатів професійної діяльності.

Під час навчальних занять студентам пропонуються поточні тематичні лекції, лекції-бесіди, лекції-дискусії тощо. На практичних заняттях закріплюється теоретичний матеріал лекцій, створюється атмосфера зацікавленого, творчого ставлення до навчальної дисципліни, пошуку; закріплюються міждисциплінарні знання, студенти вчаться застосовувати теоретичні знання практично. Більшість практичних занять за типом – комбіновані.

Для самостійної роботи студентів долучено творчі завдання: створити таблицю психофізичного розвитку дітей 3, 4 і 5 років і порівняльну таблицю методів і принципів роботи з дітьми, що мають нормотиповий розвиток і загальний недорозвиток мовлення; порівняльну таблицю щодо організації роботи вчителя-логопеда у групах для дітей із тяжкими порушеннями мовлення закладів дошкільної освіти (далі – ЗДО) й у логопедичному пункті при ЗДО; таблицю «Зони головного мозку та їх основні функції»; написати есе за темою «Вплив особистості вчителя-логопеда на результат його професійної діяльності»; скласти 2 двотижневі комплекси адаптованих фізичних вправ і презентувати їх на практичному занятті. Метою таких завдань є розвиток пізнавального інтересу до вдосконалення професійних знань, розуміння впливу особистісних якостей майбутнього вчителя-логопеда на результат професійної діяльності. За розкладом ЗВО й викладача проводяться індивідуальні консультації зі студентами, які потребують доопрацювання матеріалу навчальної дисципліни.

Засобами діагностики успішності засвоєння знань із навчальної дисципліни виступають

поточний (оцінювання кожного практичного заняття та завдання самостійної роботи студентів, поточний модульний контроль за змістовим модулем) і підсумковий контроль (залік, який можна отримати шляхом накопичення балів протягом семестру). З огляду на обсяг годин навчальної дисципліни застосування проміжного контролю вважаємо недоцільним.

Висновки і пропозиції. Отже, в статті ми проаналізували дослідження науковців із проблеми, що розглядається, відзначили міждисциплінарний характер роботи. Ми з'ясували, що для формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності актуальними й результативними виступають такі: форми – лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів; методи – словесні, практичні, наочні; засоби – друковані, електронні, технічні, мультимедійні тощо. Нами визначено поняття дослідження: «адаповані фізичні вправи», «формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності» тощо. Ми розробили варіативну навчальну дисципліну «Основи логопедичних технік» у межах освітньої програми спеціальності 016 Спеціальна освіта й визначили її предмет, мету, завдання, зміст і структуру. Зазначена навчальна дисципліна містить два змістових модулі, які розв'язують теоретичні й практичні завдання дослідження.

Таким чином, можна стверджувати, що ми визначили форми, методи, засоби формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності в процесі вивчення варіативної навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік». Використання зазначених форм, методів, засобів дозволить сформувати готовність майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності.

Перспективами подальшого дослідження є вдосконалення наявних і пошук нових форм, методів, засобів формування готовності майбутніх учителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності.

Список використаної літератури:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. URL : <https://lib.litfa.gov.ua/106820/1/Гончаренко.%20Педагогічний%20словник%20%281%29.pdf> (дата звернення: 24.11.20).
2. Горшкова Г.В. Логопедичні техніки : корекція психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення : навчально-методичний посібник. Запоріжжя : Видавництво Хортицької національної академії, 2019. 230 с.
3. Горшкова Г.В. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів у закладах вищої освіти України щодо застосування адаптованих фізичних вправ. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. № 68. Т. 1. С. 231–235.
4. Про вищу освіту : Закон України від 01 липня 2014 р. № 1556-VII. Ст. 51 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення : 16.07.20).
5. Кляп М.І. Інноваційні методи навчання у ВНЗ як інструмент інтернаціоналізації вищої освіти України. *Вища освіта України*. 2015. № 4. С. 45–53.
6. Мачинська Н.І., Стельмах С.С. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі : навчально-методичний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
7. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. URL: https://pidru4niki.com/19991130/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli (дата звернення: 16.07.20).
8. Словник української мови : в 11 томах. Том 3. 307 с. URL: um.in.ua/s/zasib (дата звернення: 16.07.20).
9. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2020 р. № 799 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/06/17/016-spetsialna-osvita-bakalavr.pdf> (дата звернення: 19.12.2020).

Gorshkova G. Forms, methods, means of forming the readiness of future speech therapists on the use of adapted physical exercises in professional activities

The article is devoted to the definition of effective forms, methods, means of forming the readiness of future teachers-speech therapists to use adapted physical exercises in professional activities. The interdisciplinary nature of the problem is noted. The research of scientists on higher school pedagogy, human readiness for professional activity, professional training of specialists in correctional pedagogy and directly future speech therapists, correction of articulatory motility disorders through the use of physical, articulation, breathing exercises, etc., organization and correction of speech disorders taking into account causes of these disorders in children. It was found that for the formation of the readiness of future teachers-speech therapists to use adapted physical exercises in professional activities, the following were relevant and effective: forms – lectures, practical classes, independent work of students; methods – verbal, practical, visual; means – printed, electronic, technical, multimedia, etc. The interpretation of unique research concepts is given: "adapted physical exercises", "formation of readiness of future teachers-speech therapists to use adapted physical exercises in professional activity", etc.

A variable discipline "Fundamentals of speech therapy techniques" has been developed within the educational program of the specialty 016 Special education. Its subject, purpose, tasks, content and structure are defined. The discipline contains two content modules. The first content module highlights the theoretical and scientific-practical aspects of education, upbringing, and development of preschool children with normative development and with general speech underdevelopment. The second semantic module considers the method of application of adapted physical exercises during the correction of psychomotor development of children with general speech underdevelopment. The means of diagnosing the success of the acquisition of knowledge in the discipline are the current and final control in the form of a test.

As a result, it was found that the use of these forms, methods, tools in the process of studying the variable discipline "Fundamentals of speech therapy techniques" would form the readiness of future speech therapists to apply adapted physical exercises in professional activities.

Key words: *adapted physical exercises, speech therapists, academic discipline, professional activity, forms, methods, means of formation of readiness.*